

Politietraining tegen kinderseksuïerisme in Gambia

Parelwitte stranden, azuurblauwe zee, wuivende palmbomen. Gambia is niet voor niets in trek bij steeds meer westerse toeristen. Alles in dit Afrikaanse land aan de westkust is goedkoop: de hotels, het eten en de drankjes. Maar ook de kinderen zijn spotgoedkoop...

In Gambia zijn veel kinderen het slachtoffer van een groeiende groep seksuïeristen die Gambia bezoekt. Zo bleek uit het schokkende rapport 'Gambia... the Smiling Coast!' Daarin werden de belangrijkste resultaten gepresenteerd van een gezamenlijk onderzoek van de Nederlandse kinderporganisatie Terre des Hommes en de Gambiaanse Child Protection Alliance (CPA). Uit het onderzoek bleek dat de daders met name mannelijke toeristen zijn van 45 jaar en ouder, die speciaal naar Gambia gaan om jonge jongens en meisjes seksueel te misbruiken. De slachtoffers variëren in de leeftijd van negen tot zestien jaar. Onder de seksuïeristen bevinden zich voornamelijk westerlingen, onder wie ook Nederlanders. Terre des Hommes stelde eveneens vast dat de politie van Gambia behoefte had aan meer kennis over het fenomeen kinderseksuïerisme en over verhoormethoden voor kinderen. De Nederlandse regering bleek niet bereid om financiële en technische ondersteuning te verlenen aan de Gambiaanse politie, waarvoor Terre des Hommes zich hard had gemaakt.

Nederlandse politietrainers

"Toch kon het project doorgang vinden," vertelt Mireille Bijnsdorp. Zij is kinderrechtenmedewerker bij Terre des Hommes en heeft het onderzoek opgezet dat uiteindelijk leidde tot het rapport 'Gambia... the Smiling Coast!' "We hebben gekeken wat de mogelijkheden waren om binnen het politie-netwerk vrijwilligers te vinden die trainingen zouden kunnen geven aan de Gambiaanse politie." Samen met Hans van Hoogmoed, coördinator van de groep politietrainers en tot 1999 als divisie-chef verbonden aan het korps Noord- en Oost-Gelderland, heeft zij een team samengesteld dat uiteindelijk een groep van zes trainers telde. Hans van Hoogmoed: "De politietrainers doen het allemaal op persoonlijke titel en in hun vrije tijd. Er stonden veel vrijwilligers te trappelen om mee te gaan. We hadden met gemak vier teams kunnen vormen. Uiteindelijk hebben we vijf mensen geselecteerd die in hun werk nauw betrokken zijn bij de strijd tegen kindermisbruik." De politietrainers kwamen geregeld bijeen om zich grondig voor te bereiden om hun 'missie' voor te bereiden. Terre des Hommes en de Gambiaanse CPA bereidden de training voor en maakten deze ook financieel mogelijk. In september vertrok de delegatie naar Gambia. De training vond plaats van 13 tot en met 17 september in de toeristische kustplaats Senegambia, ten zuidwesten van de hoofdstad Banjul.

Verhoormethoden voor kinderen

Bij de training, die zo'n dertig Gambiaanse deelnemers telde, kwamen verschillende onderdelen aan bod, zoals opsporingsmethoden maar ook de speciale verhoortechnieken voor kinderen. Jannie van der Sleen en Karina Dekens zijn in ons land dé specialisten op het gebied van verhoormethoden voor kinderen. Karina Dekens is docent aan de Politieacademie in Zutphen. Jannie van der Sleen was als gedragswetenschapper werkzaam bij de Politieacademie en heeft nu haar eigen advies- en trainingsbureau. Politie en justitie vragen haar geregeld om advies. "Nederland is niet uniek wat betreft de verhoormethoden voor kinderen," stelt zij. "In de Verenigde Staten en Groot-Brittannië worden ook speciale verhoormethoden toegepast, maar daar is geen structureel model ontwikkeld dat volledig is gericht op de praktijk. Dat hebben wij in Nederland wél. Dat model is door ons ontwikkeld en is voor meerdere situaties toepasbaar."

In eigen land hebben Jannie en Karina al veel te maken gehad met het verhoren van seksueel misbruikte kinderen. In Gambia is de politie nog lang niet zover. Karina Dekens: "We vonden het een hele uitdaging om onze kennis en ervaring te mogen delen met politiemensen en hulpverleners. Het is belangrijk om de kindslachtoffers goed te benaderen: zij zijn immers je "star witnesses" zoals een

van de Gambiaanse politiemensen tijdens de training omschreef. De informatie die je van het kind krijgt moet feitelijk kloppen: je bent altijd op zoek naar de waarheid.”

Jannie en Karina hebben de training heel grondig aangepakt. Zo hebben ze onder meer aandacht besteed aan de wetmatige kant van het werk: je moet de juridische kaders kennen voordat je aan het verhoren van een kind begint. Uiteraard was er ook aandacht voor de praktijk: er werd een oefening gedaan waarbij Karina een kind speelde en de cursisten allemaal een vraag moesten stellen om op die manier gezamenlijk tot ‘de waarheid’ te komen. Karina: “Het aardige daaraan was dat de cursisten elkaar verbeterden als er bijvoorbeeld iemand een vraag beter kon formuleren. Bijvoorbeeld een te suggestieve vraag waarmee het antwoord van het kind beïnvloed zou kunnen worden. Dan merk je dat ze in zo’n korte tijd al een eind op weg zijn geholpen.” Jannie vult haar aan: “Je moet weten dat ze echt nauwelijks ervaring hebben met het verhoren van kinderen. Ze kennen dus geen concrete voorbeelden waar ze uit kunnen putten en dat maakt het voor hen lastig. Om hen een beter beeld te geven hebben wij een videoband laten zien van een nagespeelde verhoor-sessie van een kind.”

Rol van de overheid

Het staat buiten kijf dat de kennis en ervaring die de Nederlandse politietrainers meebrengen zeer welkom zijn. Maar ligt daar ook niet een taak voor de Gambiaanse overheid? Mireille Bijnsdorp: “Zeker wel! Wij hebben nu een eerste aanzet gegeven en het balletje ligt nu eigenlijk weer bij de Gambianen zelf. Zij moeten van hieruit verder werken, maar ze weten dat de deur bij ons open staat, als ze advies of ondersteuning nodig hebben.”

De regering blijft niet aan de zijlijn staan en heeft gevolg gegeven aan verschillende aanbevelingen die in het rapport ‘Gambia... the Smiling Coast!’ zijn opgenomen. Zo heeft zij de wetgeving aangepast en een werkgroep ingesteld, die met verschillende partijen het kindersekstoerisme tegengaat. Om te benadrukken dat de regering serieus mee wil werken aan dergelijke initiatieven, vaardigde zij minister Yankuba Kassama af. Als minister van Sociale Zaken is hij verantwoordelijk voor het welzijn van kinderen. Minister Kassama verzorgde de officiële opening van de politietraining en maakte van de gelegenheid gebruik om in zijn toespraak een stevig signaal af te geven: “De regering blijft ervoor zorgen dat via wetgeving en beleid de kinderen die het slachtoffer zijn van seksueel misbruik worden beschermd. Tegelijkertijd zien wij er op toe dat de zwaarste straffen worden opgelegd aan mensen die op welke manier dan ook kinderen seksueel misbruiken. Geen enkele overtreder, ongeacht zijn of haar sociale status, invloed of nationaliteit, zal de lange arm van onze wet kunnen ontlopen.”

Hij complimenteerde eveneens de Child Protection Alliance (CPA) die al jarenlang bezig is de seksuele uitbuiting van kinderen onder de aandacht te brengen. Zo organiseert de CPA een workshop over seksueel kindermisbruik en hoe daar mee om te gaan voor mensen die in de toeristenindustrie werkzaam zijn. Ook verzorgen zij een bewustwordingscampagne om de bevolking via de media en met informatiebrochures over het onderwerp voor te lichten. Daarbij besteedt zij ook aandacht aan de manier waarop men bij de politie aangifte moet doen van kindermisbruik. En dat is niet altijd even gemakkelijk in een cultuur waar seksualiteit nog een taboe is.

‘Culture of silence’

Het viel ook sommige trainers op, dat de ‘culture of silence’ nog steeds invloed heeft: veel onderwerpen, met name op het gebied van seksualiteit, worden in dit islamitische land niet aangesneden. “Als we seksuele handelingen bij de naam noemden, kon dat wel eens stuiten op onbegrip,” vertelt Louis Sessink, een van de Nederlandse politietrainers en in het dagelijkse leven werkzaam op de Politieacademie. “Sommige van de cursisten vonden het ondenkbaar dat volwassenen de vreselijkste dingen met kinderen kunnen uithalen. Toen een van hen de mogelijkheid van anale seks met kinderen in twijfel trok, werd hij meteen terecht gewezen door medecursisten. Dat was een goed teken: op die manier ontstond er een open discussie over het onderwerp dat nog te vaak in de taboesfeer ligt.”

Sessink vertelt dat de verhouding tussen de Nederlandse trainers en Gambiaanse cursisten meteen goed was. “We hebben in het begin al tegen elkaar gezegd dat we niet naar Gambia zijn gekomen om hen op te leggen hoe ze hun werk moeten doen. Maar dat we als collega’s onze ervaringen delen

en laten zien welke technische mogelijkheden wij gebruiken om opsporingswerk te kunnen verrichten tegen seksueel kindermisbruik.”

Meer zelfvertrouwen

Het trainersteam kon rekenen op een warm onthaal van de Gambianen. De cursisten deden van het begin af aan enthousiast mee aan de training. De groep telde niet alleen politiemensen, ook maatschappelijk werkers en ambtenaren van de immigratiedienst hadden zich bij de training aangesloten. Zo ontstond al snel een netwerk van functionarissen die allemaal een rol kunnen spelen bij de bestrijding van kinderseksstoerisme. Voor het eerst komen politiemensen in contact met hulpverleners en andersom. Zo'n netwerk is heel belangrijk voor het opsporen van kindermisbruik en voor de begeleiding van de kinderen. Veel deelnemers zien het ontstaan van dit netwerk als een belangrijk effect van de training: voor het eerst weten ze elkaar nu te vinden en zijn ze doordrongen van het belang van dit soort netwerken. “Het geeft meer zelfvertrouwen over het starten van zo'n onderzoek,” legt coördinator Hans van Hoogmoed uit. “Als de politie goed kan samenwerken met hulpverlenende instanties en als ze elkaar kunnen aanvullen komt dat de zaak alleen maar ten goede.”

Een van de Gambiaanse deelnemers is Lamin Banda. Hij is verbonden aan een politieschool in de plaats Yundum, niet ver van Senegambia. “De kennis uit de training vindt al haar weg naar de praktijk van alledag,” zo vertelt hij. “Ik ben op de politieschool verantwoordelijk voor het opstellen van het studieplan. En voor het volgende studiejaar ben ik al bezig om te kijken welke studieboeken en syllabi moeten worden aangeschaft. Maar ik heb inmiddels kunnen regelen dat onderdelen van deze politietraining worden opgenomen in het studiemateriaal voor volgend jaar. Op die manier wil ik de studenten van de politieschool meegeven wat we hier tijdens de trainingen hebben geleerd. Op 1 oktober jl. zijn tweehonderd eerstejaars studenten gestart. Daarmee vormen zij de eerste lichte studenten die nu al de kennis van de politietraining meekrijgt.”

Eugène Litamahuputty

De Nederlandse kinderplichtorganisatie Terre des Hommes organiseerde de politietrainingen, samen met de Gambiaanse Child Protection Alliance (CPA), een samenwerkingsverband van zo'n veertig organisaties die zich inzetten voor de kinderrechten. De Nederlandse politietrainers zijn op persoonlijke titel bij de trainingen in Gambia betrokken. Het team van politietrainers bestond uit: Karina Dekens, Gert van Eijk, Hans van Hoogmoed, Louis Sessink, Jannie van der Sleen, Niek Waterschoot.